

19 a

V I R O
PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
A M I C O S V O
D O M I N O
AVGVSTO SCHAARSCHMIDIO
SVMMOS IN MEDICINA HONORES
GRATVLATVR
ANDREAS CHRIST. BEZELIVS
MEDIC. CANDIDAT.

L I P S I A E C I O I D C C X X X X I I .

V I R O
P R A E S I D I O A T Q V E D O C T O R I S S I M O
A M E D I O S V O
D O M I N O
A V G V S T O S C H A A R S C H M I D I O
S V M M O S I N M E D I C I N A H O N O R E S
G R A T I A T V E
A D R E A S C H R I S T B E Z L I V S
M E D I C C A N D I D A T
P I S T I A E C I A S S I C E N T I A E

 pse TIBI, AMICORVM CHARISSIME, imaginari facile poteris, si quem alium, me certe maximo perfusum esse gaudio, vt rescuerim, Amplissimam Facultatem Medicam nostram decreuisse TIBI honores priuilegiaque Doctoralia prope diem conferenda. Sane autem, cur id omineris, modo intimiorem, qua ab aliquot iamiam annis vsi nostram in mentem reuoces. Nam si bonus quisque alterius Conciuis sui, tantum non inimici felicitati applaudere, et vel comderit, quem tam arcte sinceritatis leges TIBI deuinctum tenent? creuere quadrata, cubica, longeque maiori ratione accrescere semper visa fuerit. Verum enim vero, MI SCHAARSCHMIDII, etsi nihil hic, quidquid demum huius nostrae coniunctionis sit, intercederet, et si ne vlli quidem adeo innotuisses, praefens tamen sertum atque honores eruditione virtutibusque TVIS dignos non vsque diu TIBI adfuturos, praeuiderere quilibet, saltem non indoctus poterat, cuique vel indefessa TVA sedulitas, rectaque Medicinam tractandi ratio constitit. Quod enim ipse in TE deprehendi, non pro agnata tantum TIBI ambitione, raraque inter artis nostrae studiosos magnanimitate compulsus, solidiora vbique ratiocinia quaerebas; verum etiam,

* * *

vt teneriorem in fungendo quondam tam graui munere con-
 scientiam, coram summo Numine illaefam, famamque inter ho-
 mines diu superstitem seruares, ita TIBI prospexisti semper, vt
 nihil addisceres, quin id firmo immobilique talo consistere posse
 existimares. Procul equidem abesse a me vulgarem illum erro-
 rem volo, vt TE per hanc in Medicis rebus agendi rationem ad
 certam inter Medicos societatem, quae *Mechanica* nuncupatur
 accenseam: Longe enim prudentior esse videris, quam vt cum
 Vesanis ac praeiudiciosi quibusdam, qui praeter Mechanicorum
 nomen nihil amplius in recessu gerunt, sentias, mechanicum in
 Medicina philosophari eum, qui actiones in corpore animalium
 obuias ad nudam hypomochliorum, terebrarum, clauicularum,
 axium, trochlearum, similibumque nuguncularum rationem exigit
 atque resoluit. Bone Deus! utinam tandem aliquando saperent
 homines, neque amplius nugarentur cum arte, in qua non
 ipsorummet propria tantum, verum etiam uniuersi generis viu-
 entium salus consistit. Vix omnino noueris vllam amplius scien-
 tiam atque artem, vbi tot sententiae, tot phantasmata, tot opi-
 niones, tot insomnia, tot inspirationes, tot cerebri lusus, tot de-
 nique fictiones vnquam comparuissent, quam quidem in Medi-
 cina reperias. Mox enim Galenum peculiari legioni Praefectum
 vides, mox Paracelsum: mox cum noua prorsus Myriade incedit
 Helmontius, mox aliquis alter: hic Syluiani, alibi iterum Ineptiani
 discurrunt: quos tamen omnes, tam Generales, quam Gregarios,
 cum iamdudum in profundum cecidisse, penitusque euanuisse
 videamus, dic, quaeſo, CHARISSIME, quid subſit, quod a
 tam longo diuersarum cateruarum tempore Medicina ab huius
 fursuris capitibus repurgari ne hodiernum quidem queat? Nonne
 etiam nunc peculiarium religionum hominibus consuetudo no-
 bis est? Nonne TV ipse quoque quosdam nosti, quos Deus et
 Natura ad stiuam potius atque chalybem, quam ad nobilius ali-
 quod corpus, quale humanum est, tractandum condidit? Chaly-
 bes quosdam intelligo, ipsa etiam re tales, quibus per simplicem
 eorum receptiuitatem, ac vt ita dicam, cerebrorum chalybeam
 intractabilitatem melior corporis humani theoria imprimi hacte-
 nus haud poterat. Ne igitur plane sine vlla ratione, quidquid
 in Praxi suscipiunt, agere dicerentur, hocque modo tantum ali-
 quid a circumforaneis, tonsoribus, atque vetulis distinguerentur?

cum

* * *

cum alias non norint, faniozemque Ontologiam, illorum scopo minime quadrantem, videant, totam quantam nouissimam de homine, eiusque inprimis anima, philosophiam composuerunt. Sed quid nouissimam dico, antiquam potius, immo antiquissimam. Nam si cum quibusdam, qui non multis ante nos annos vixere, ruditatem cruditatemque suam *occultis qualitatibus* defenderent antiqua tantisper sapere viderentur: naturam enim ex mente illorum in corpore animali illud reparare, refarcire, eliminare etc. quid aliud est, quam si formula veteribus familiari enunciarent, animae inesse certam (*quam ignorant*) adeoque occultam facultatem, qua hoc vel illud in corpore renovatur, prescribitur, in perpetuum relegatur; antiqua, inquam, haec talia essent, antiquissima vero sunt innumera, quae in anima concipiunt. e. g. Si quem solo terrore vitam amisisse vident, animam hominis metu imminentis mali aut periculi e corpore profugisse adferunt. Id vero satis prudenter: stultam enim vel vulgi arbitrio, talem animam esse oporteret, quae, dum adhuc cuti suae consulere potest, vna cum corpore interire vellet. Quid autem fieri existimas, quando prae gaudio quis moritur? respondent animam saltare (quamuis ei nemo fistulet) perque hunc (propriarum manuum pedumque) vehementiorem motum vel domicilium fenestris puluere obfuscatis, sellis diffractis, fundo pedibus inculcato, etc. destruit, inutileque reddit, vel sin adeo insaniuerit, valido tamen suo saltu per proximum foramen elabitur (membraeque confringit) nocti enim in corpore animali multa dari foramina. Noli ridere: quasi vero vsque adeo inauditum esset, vt quis prae vesania vnquam collum fregisset. Antefus eram extra suburbium, incidique in paludem, vbi ranae nuptias celebrarunt, credebam ergo, possem me hac occasione eorum genitalia inuenire, praelertim cum fere omnes in ipso actu deprehendi poterant: cepi duas. quid autem sit? plane vt eas contemplerer. Ecce! Candidatum N. a tergo meo stantem. Salue, inquit, Domine, quid agis? cur torques haec misellas inuanum? quid in vanum? ita, inquam, Philosophos agere oportet; atque ille pro more suo nasutule subiit, vtque scis eius generis homunciones vel ob ruditatis suae conscientiam penitus tacere, vel si quid se didicisse putant, aduersarios suos

* * *

quocunque modo perfringere velle, ita hic Virunculus directo in suum finem sermone nostro tantum non omnem mouebat lapidem, quo vnum alterumue absurdum ex nostra, quam habemus in Medicina theoria cieret. Ego pro meo cum huius farinae creaturis agendi modo, quod sciui, respondi, ac vt ei egregium talitrum infligerem, captam denuo ranam ad eius oculos secui. Optarem, vidisses tum hominis turbas. *Das curios*, inquit, *Das Curios!* Quidni *curios*? inquam. Quid vero nunc, doctissime domine, inquam, Candidate, de praesenti phaenomeno secundum tuam philosophiam censes? estne anima huius animalis diuisibilis? vides enim non tantum cor, quod ab animali seiunctum est, manifesto moueri, sed ipsum quoque animal, quasi re optime gesta, saltare, natare, et tuam, nisi fallor, philosophiam ridere: adhuc quidem responsionem eius teneo. Ne autem cachinnis colicam tibi contrahas, malo te illam ignorare. Interim quidquid huius sit, habet et hic bonus puer suas laudes, nec quae loquitur, ipse somniasse, sed potiora ex ore Archiducis sui hausisse, atque adeo probus Magistri sui imitator esse videtur. Nam quod ipse quadam vice in classe dicti praeceptoris eius de *Archaei furientis rixis, principii cuiusdam animati contra causas materiales insurgentis variis motibus se quasi armatis, prouida lucta militantis, intentionibus, directionibus* etc. etc. audiui, pius puer, verbotenus paene durante toto illo campestri sermone nostro recensuit, garruiuit, blaterauit, meque, quod maxime mirari debui, inanibus, et plus, quam vagis hisce reculis conuertere annisus est. Beata simplicitas! Reuera hic captiuas reddidit omnes animae suae facultates sub obsequium fidei, (si non stupiditatis.) Certe enim eo iniustitiae progressi videntur quidam commemoratarum fabularum Magistri, vt non fidem tantum, sed quoad fieri potest vitulo dignam stupiditatem in tyronibus suis supponant, desiderentque. Lubens equidem abrumperem meas reflexiones, quia et atramentum deficit, et vereor, ne quid iusto plus dixisse videar. Sed resciant vel minus, succenseant quantum velint

Illos quidem veritas, veritatem autem caeciderit nemo.

Mitto singularem hanc eorum in Medicina theoretica philosophandi rationem, sique hactenus cohibere affectus poteram, fufferre

* * *

fufferre certe citra indignationem nequeo, quod adsumtas haec, nescio cuiusnam Genii, reuelationes, tamquam optime probatas ad praxin quoque impudenti plane ausu adplicare studeant. *Motus*, dicunt, *in morbis fieri non a materia, sed propter materiam, a principio quodam intelligente, per consequens perfectionem corporis intendente*, positoque pro auctoritate hoc theorema tamquam indemonstrabili (respectu eorum) eliciunt consecretarium: *Medicum debere ductum Naturae sequi*. Quemadmodum autem ex falsis nonnisi falsa plerumque solent naturaliter sequi, aiunt, in vomendi conatibus ea propinari debere, quae vomitum promouent. At nunc cogitet, cui vel mica rationis superest, si aegro in vomituritionibus a spasmo ventriculi ortum ducentibus offerantur emetica, nonne tunc pessime de aegri corio agatur? Sed quid inde? Moritur aeger lege artis: sequutus enim est Medicus ductum naturae. Tandem vero, si motus in morbis a principio rationali propter materiam fiunt, quare tum non fiunt, cum vel maxime requiruntur. Constat, in febribus malignis adesse materiam corpori quam insensissimam, simulque virium prostrationem, qui ergo fit, quod *sapiens illud impetum faciens principium* ad tam tragicos actus torpere soleat? Mihi sane sapiens minime videtur: sapientis enim est, eligere media fini suo conuenientia, anima intendit (*per illorum hypothesin*) corporis conseruationem: naturale ergo est, vt eligat media optima, quae huic fini conueniant. Mirandum itaque est, quod non prima grauissimorum malorum femina mature praeuideat, et statim in limine iugulet; sed postliminio insurgit motibus, dum sero medicina paratur. Nec sapientiam redolet tam periculosas suscipere excretiones v. g. in haemorrhagiis nimis; immo, postquam fontica haec mala semel atque iterum congruis remediis sublata sunt: nondum tamen sapit, sed rursus haemorrhagicam instituit tragoediam, neque illam raro ad mortem vsque exercet. Atque vbi iudicium, quando motus excitat materiae non proportionales: namque a leui nerui aut tendinis punctura tales producit conuulsiones, quales vix venena deleteriae indolis inducere solent, qualis igitur hic proportio est inter causam et effectum? Nemo mortalium, morbum hactenus tamquam bonum quid considerat, nostros tamen heroes vel hac etiam in re discedere a prudentiorum sententia

* * *

sententia videmus, sed febrim tanquam salutarem principii rationalis actionem considerant. Nunc autem expendat apud animum, qui facultate diiudicandi pollet, an hi motus in se, suaque natura pro salutaribus haberi possint, qui appetitum, viresque prosternunt, digestionem laedunt, vniuersam oeconomiam vitalem turbant, perque frequentiore reditu, grauem post se relinquunt atoniam, salutare autem hos motus ideo plerumque dicunt, quod sub eorum finem sanitatem interdum rediisse viderint. Sed qui ob bonas quasdam sub his motibus consequutiones similes motus absolute et semper in se ac sua natura salutare enunciat, haud secus argumentabitur ac ille, qui phthifum salutarem esse defendebat, eo quod homines sobrios et temperantes reddat, efficiatque, vt cibo ac potu moderate vtantur. Haec autem sufficiant. Neque vero sub initium praesertim litterarum is mihi erat animus, vt diurno quasi rancore ductus, sectas profcinderem, easque e medio disciplinarum tollerem. Vanus hic esset labor meus: namque haereses et scandala, teste vel ipsa Scriptura, semper esse oportet. Totum quod hic subfuit id sane erat vnicum, vt TE, TVAMQUE, amantissime SCHAARSCHMIDI, eruditionem a Sectis omnibus liberam, indicarem. Quodsi vero quis est, qui de TVA in rebus medicis religione sciscitetur, cum ego ad SCHREIBERI *Elementa Medicinae physico-Mathematicae* relego, legat illa, et videbit, quid Medico scitu necessarium sit, qualisque esse debeat, qui non ad supersticiosos praediciis plenos adnumerari velit. Cum igitur medica TVA scientia ita comparata sit, vt nulla praediciis suspicio in TE cadere queat, id quod non ipsemet ego tantum, sed omnes etiam, qui eadem sacra vna TECUM tractare fateri coguntur, fieri sane haud aliter poterat, quam vt Amplissima facultas nostra eruditionem TVAM probaret, TEQUE honoribus bono Medico dignis, ornatum vellet. Faxit igitur Summum praepotensque Numen, vt nouis istis decoribus TVIS noua indies fortuna, noua pluraque dignitatum incrementa accedant. Quod superest, DOCTISSIME SCHAARSCHMIDI, siue apud TVOS fueris, siue vbicunque locorum, *viue semper felix, semper faustus, semper fortunatus, nec vnquam immemor nostrae familiaritatis!* Dabam, Halae die XXX. Iulii M DCC XXXII.

* * *

01 A 6507

f

ULB Halle 3
002 937 859

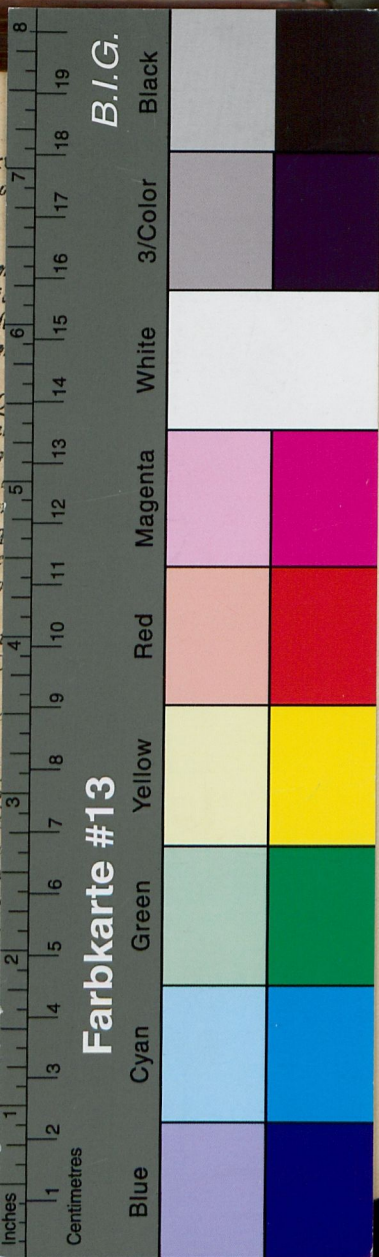
TA-706

nur 10. Stück bishov verknüpft

1017

19a

V I R O
PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
A M I C O S V O
D O M I N O
AVGVSTO SCHAARSCHMIDIO
SVMMOS IN MEDICINA HONORES
GRATVLATVR
ANDREAS CHRIST. BEZELIVS
MEDIC. CANDIDAT.

L I P S I A E   C I O I D C C X X X X I I .

